

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Історичний факультет
Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

“ ” _____ 20__ р.

ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

напря́м _____ історія 6.020302 _____
(шифр і назва напряму)
спеціальність _____ історія _____
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

факультет _____ історичний _____

2017 / 2018 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою історичного факультету

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Іващенко Вікторія Юріївна, кандидат історичних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри

історіографії, джерелознавства та археології

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № ____

Завідувач кафедри _____

_____ (Посохов С. І.) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією

історичного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № ____

Голова методичної комісії _____

_____ (Тумаков О. І.) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма педагогічної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавр** та **магістр** напрямку «історія» (6.020302) спеціальності «історія».

Програма педагогічної практики складається з таких **розділів**:

1. Програма педагогічної практики для студентів 4-го курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».
2. Програма педагогічної практики для студентів 5-го курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

1. Мета та завдання педагогічної практики:

1.1. Метою педагогічної практики є забезпечення зв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою студентів, отримання студентами початкового досвіду педагогічної діяльності, формування у них творчого дослідницького підходу до роботи педагога.

1.2. Основними завданнями педагогічної практики є: надати можливість використання отриманих у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь та навичок для розв'язання конкретних навчальних і виховних завдань, сформулювати у студентів психологічну готовність до роботи у школі та вищому навчальному закладі; ознайомити студентів зі змістом шкільних курсів та університетських курсів з історії та дисциплін суспільнознавчого циклу, а також позакласних заходів, сприяти оволодінню ними сучасними методами й формами педагогічної діяльності, інноваційними технологіями навчання; виховати у студентів потребу в безперервній педагогічній самоосвіті.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- зміст навчальних програм та підручників із курсів всесвітньої та вітчизняної історії;
- засоби, методи та основні прийоми навчання історії;
- способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень;
- форми позакласної та позашкільної роботи з історії.

вміти :

- визначати мету та завдання шкільних курсів історії;
- аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу;
- складати плани-конспекти уроків;
- визначати тип та форму уроку;
- готувати й проводити уроки різних типів;
- враховувати пізнавальні можливості учнів;
- розробляти завдання та тести для перевірки знань та умінь учнів;
- вести педагогічне спостереження;
- застосовувати різні методи ведення навчально-виховної роботи на уроках та в позаурочний час;
- оцінювати знання та вміння учнів відповідно до вимог нормативних документів;
- працювати з науково-методичною літературою та вести методичні дослідження;
- обладнувати шкільний кабінет.

На педагогічну практику **бакалавра** відводиться 108 годин, на педагогічну практику на педагогічну практику **магістра** – 360 годин.

Опис педагогічної практики бакалавра.

Найменування показника	Галузь знань (предметна область), напрям, спеціальність, рівень вищої освіти / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	Галузь знань (предметна область) <u>історія</u> Напрямок: <u>історія 6.020302</u> Спеціальність: <u>історія</u> Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) <u>бакалавр</u>	Нормативна	
Індивідуальне завдання		Рік підготовки	
		4-й	-й
Загальна кількість годин 108		Семестр	
		8-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –		Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Виклад змісту педагогічної практики

Педагогічна практика на IV курсі передбачена для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Ця форма практичної підготовки є пропедевтичною, вона покликана сформувати мотивацію для подальшого поглиблення знань з психології, педагогіки й методики, створити фундамент для неформального вивчення дисциплін «Методика викладання історії» та «Основи педагогічної майстерності». Ознайомлювальна педагогічна практика проводиться у восьмому семестрі упродовж 2 тижнів на базі загальноосвітніх шкіл, гімназій та ліцеїв м. Харкова.

Основні завдання ознайомлювальної педагогічної практики:

- виховання у студентів поваги і шанобливого ставлення до фаху педагога, потреби до самовдосконалення й самоосвіти;
- встановлення й зміцнення зв'язку теоретичних знань, отриманих студентами під час вивчення історичних та психолого-педагогічних дисциплін, із практикою;
- ознайомлення студентів із діючими програмами, шкільними підручниками та посібниками для учнів;
- залучення студентів до вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школі, передового педагогічного досвіду;
- організація взаємодії й спілкування студентів з учнями, дослідження індивідуальних та вікових психологічних особливостей школярів для ефективного здійснення виховної роботи в якості класного керівника;

- формування уміння вести психолого-педагогічні дослідження, аналізувати уроки вчителів історії та інших предметників та результати власної педагогічної діяльності.

Обов'язки студентів-практикантів:

Студенти направляються на практику наказом ректора університету і під час її проходження підпорядковуються керівникам практики від кафедри, факультету і університету, а також начального закладу – бази практики.

Студенти зобов'язані:

1. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, що діють на базах практики (у школах, гімназіях, ліцеях), виконувати розпорядження адміністрації та керівників практики.
2. Кожного робочого дня працювати на базі практики не менше 4 годин.
3. Повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики: відвідати не менше 18 уроків учителя-предметника, не менше 12 уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника, провести один урок з історії або якогось іншого предмету суспільно-гуманітарного циклу та один виховний захід.
4. Вести щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру, в яких робити поточні записи виконаної роботи в школі (спостереження і результати аналізу відведаних уроків, відомості про позакласну і позашкільну роботу, про виховні заходи в закріпленому класі, а також характер висловлених зауважень).
5. Подати на кафедру педагогіки сценарій позакласного заходу; на кафедру психології – психологічну характеристику одного учня;
6. По завершенню практики упродовж 3-х днів здати всю звітну документацію кафедральному керівнику практики: звіт про проходження ознайомлювальної педагогічної практики; план-конспект одного уроку з підписом вчителя історії; сценарій позакласного заходу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри педагогіки; психологічну характеристику одного учня з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри психології.
7. Звітувати на кафедрі про результати педпрактики.
8. Студент, педпрактика якого визнана незадовільною, проходить її повторно без відриву від навчальних занять в університеті.

Обов'язки керівників педагогічної практики

Факультетський керівник практики добирає бази практики, організовує проведення факультетської установчої конференції та підсумкових конференцій по кафедрах; надає студентам консультації з питань організації практики; вибірково відвідує навчальні заклади, в яких проходить практика; складає звіт по факультету.

Кафедральний керівник практики бере участь у проведенні установчої та підсумкової конференцій, здійснює керівництво всією поточною роботою студентів (допомагає в підготовці уроків та виховних заходів; відвідує та аналізує уроки, які проводять студенти-практиканти; перевіряє щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів студентів; аналізує звітну документацію; оцінює роботу студентів; складає звіт і подає його факультетському керівнику).

Керівник практики від кафедри педагогіки бере участь у проведенні установчої конференції; надає консультації з підготовки позакласного заходу; перевіряє та оцінює сценарій позакласного заходу.

Керівник практики від кафедри психології бере участь у проведенні установчої конференції; надає консультації з організації психолого-педагогічних спостережень; перевіряє та оцінює психологічну характеристику на одного учня.

Керівники навчальних закладів (директор, заступники) забезпечують нормальні умови практики, знайомлять з матеріальною базою та навчально-виховним процесом в

освітніх закладах, його специфікою (загальноосвітня школа, гімназія, ліцей), організовує відвідування студентами уроків вчителів-предметників.

Класний керівник знайомить студентів зі складом класу, проводить відкритий позакласний захід, допомагає студентам у проведенні ними виховного заходу.

Вчитель історії проводить відкриті уроки та обговорює їх зі студентами; консулює студентів при підготовці ними уроків та позакласних заходів; затверджує плани-конспекти уроків; відвідує та аналізує всі уроки, які дають практиканти; дає характеристику навчально-виховній роботі студентів, оцінює окремі форми роботи студентів (відвідування уроків, проведення уроку та позакласного заходу, план-конспект уроку).

Організація й проведення педагогічної практики

Проходження практики відбувається у групах (з 5 – 10 студентів), які направляються у базові навчальні заклади міста (загальноосвітні школи, гімназії, ліцеї), що мають усі необхідні умови для здійснення професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики деканат та факультетський керівник практики проводять установчу конференцію, яка присвячується ознайомленню студентів із порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на кафедрального керівника практикою. На період практики в кожній групі призначається староста.

Практика проводиться з відривом від занять, а тому студенти повинні систематично працювати упродовж терміну практики в базовому навчальному закладі, дотримуючись прийнятих там правил внутрішнього розкладу.

Зміст практики

1. Знайомство з навчальним закладом, особливостями організації навчально-виховного процесу в освітній установі, кваліфікаційним рівнем вчителів історії.
2. Знайомство з кабінетом історії та необхідною документацією (класним журналом, розкладом занять, програмами та тематичним плануванням з предмету тощо).
3. Навчальна робота: вивчення і аналіз поурочних планів-конспектів вчителя історії; відвідування та аналіз уроків історії в 5 – 11 класах (не менше 18 уроків) та уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника (не менше 12 уроків); проведення одного уроку з історії або якогось іншого предмету суспільно-гуманітарного циклу; відвідування та аналіз уроків інших студентів-практикантів.
4. Виховна робота: участь у поточній роботі класного керівника; відвідування та аналіз усіх позакласних заходів у закріпленому класі; проведення одного позакласного заходу; відвідування та аналіз позакласних виховних занять, що проводяться студентами-практикантами.
5. Методична робота: ознайомлення з методичною роботою вчителів історії бази практики.
6. Практика завершується оформленням звітної документації, яка подається кафедральним керівникам практики.

Підведення підсумків практики

Студент зобов'язаний здати звітну документацію кафедральному керівнику кафедри через 3 дні після завершення практики. До звітної документації входять:

- короткий звіт про виконану під час педпрактики роботу;
- план-конспект одного уроку з підписом вчителя історії;
- сценарій позакласного заходу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри педагогіки;

- психологічна характеристика одного учня з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри психології.

На підставі аналізу всіх поданих документів та захисту звітів кафедральний керівник практики готує загальний звіт групи та звітує на кафедрі. На засіданні кафедри приймається рішення про виконання студентом програми практики й виставлення заліку.

Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.¹

Розподіл балів, які отримують бакалаври

	Види робіт	Кількість балів
1.	Відвідування та аналіз уроків	40
2.	Підготовка та проведення уроку / Проведення позакласного заходу	20
3.	Розробка плану-конспекту	10
4.	Сценарій позакласного заходу	10
5.	Психологічна характеристика класу	10
6.	Наявність звітної документації та її належне оформлення	10
	Усього	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

¹ Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України / Наказ Міністерства освіти України № 93 від 8 квітня 1993 р.

Опис педагогічної практики магістра.

Найменування показника	Галузь знань (предметна область), напрям, спеціальність, рівень вищої освіти / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	Галузь знань (предметна область) <u>історія</u>	Нормативна	
Індивідуальне завдання	Напрямок: <u>історія</u> <u>6.020302</u> Спеціальність: <u>історія</u> Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) <u>магістр</u>	Рік підготовки	
		5-й	-й
Семестр			
9-й		-й	
Лекції			
год.		год.	
Практичні, семінарські			
год.		год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
год.		год.	
Індивідуальні завдання:			
год.			
Вид контролю:			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –			ісnum

Виклад змісту педагогічної практики

Педагогічна практика на V курсі передбачена для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Вона спрямована на вивчення педагогічних і організаційно-методичних засад навчально-виховного процесу, передбачає безпосереднє виконання посадових обов'язків учителя історії та класного керівника в середньому навчальному закладі, а також засвоєння основ педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі.

Для магістрів педагогічна практика на V курсі проводиться в дев'ятому семестрі упродовж 8 тижнів на базі загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів м. Харкова, та одночасно (60 годин) – на базі історичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Основні завдання ознайомлювальної педагогічної практики:

- поглиблення та застосування на практиці теоретичних знань із фахових та психолого-педагогічних дисциплін, отриманих під час навчання в університеті;
- опанування сучасних технологій навчання й виховання;
- формування специфічних умінь і навичок самостійної практичної діяльності історика (планування й проведення уроків різних типів, підготовка наочності, проведення

консультацій щодо написання рефератів, організація індивідуальної роботи з учнями, проведення виховних заходів);

- набуття навичок роботи класного керівника й уміння самостійно вести виховну роботу;
- знайомство з особливостями навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Обов'язки студентів-практикантів:

Студенти направляються на практику наказом ректора університету і під час її проходження підпорядковуються керівникам практики від кафедри, факультету і університету, а також начального закладу – бази практики.

Студенти зобов'язані:

1. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, що діють на базах практики (у школах, гімназіях, ліцеях, університеті), виконувати розпорядження адміністрації та керівників практики.
2. Кожного робочого дня працювати на базі практики не менше 6 годин.
3. Повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики: відвідати не менше 10 уроків учителя-предметника, не менше 10 уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника, провести 10 уроків з історії або якогось іншого предмету суспільно-гуманітарного циклу та один виховний захід.
4. Вести щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру, в яких робити поточні записи виконаної роботи в школі (спостереження і результати аналізу відведаних уроків, відомості про позакласну і позашкільну роботу, про виховні заходи в закріпленому класі, а також характер висловлених зауважень).
5. Подати на кафедру педагогіки сценарій позакласного заходу; на кафедру психології – психологічну характеристику класу.
6. Студенти-магістри мають додатково пройти практику в якості помічника лектора на кафедрі, де вони спеціалізуються. Форму роботи визначає кафедра (розробка окремих тем для дистанційних курсів; презентація лекції за одним із курсів їхнього наукового керівника; створення баз даних; організація та проведення засідань студентських гуртків; робота навчального характеру зі студентами історичного факультету; участь у профорієнтаційній роботі).
7. По завершенню практики упродовж 3-х днів здати всю звітну документацію кафедральному керівнику практики: звіт про проходження ознайомлювальної педагогічної практики; план-конспект одного уроку з підписом вчителя історії; сценарій позакласного заходу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри педагогіки; психологічну характеристику класу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри психології; студенти-магістри – звіт про роботу в якості помічника лектора, завірений кафедральним керівником практики.
8. Звітувати на кафедрі та педагогічній конференції про результати педпрактики.
9. Студент, педпрактика якого визнана незадовільною, проходить її повторно без відриву від навчальних занять в університеті.

Обов'язки керівників педагогічної практики

Факультетський керівник практики добирає бази практики, організовує проведення факультетської установчої конференції та підсумкових конференцій по кафедрах; надає студентам консультації з питань організації практики; вибірково відвідує навчальні заклади, в яких проходить практика; складає звіт по факультету.

Кафедральний керівник практики бере участь у проведенні установчої та підсумкової конференцій, здійснює керівництво всією поточною роботою студентів (допомагає в підготовці уроків та виховних заходів; відвідує та аналізує уроки, які проводять студенти-практиканти; керує роботою студентів-магістрів у якості помічників лектора, перевіряє щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів

студентів; аналізує звітну документацію; оцінює роботу студентів; складає звіт і подає його факультетському керівнику).

Керівник практики від кафедри педагогіки бере участь у проведенні установчої конференції; надає консультації з підготовки позакласного заходу; перевіряє та оцінює сценарій позакласного заходу.

Керівник практики від кафедри психології бере участь у проведенні установчої конференції; надає консультації з організації психолого-педагогічних спостережень; перевіряє та оцінює психологічну характеристику класу.

Керівники навчальних закладів (директор, заступники) забезпечують нормальні умови практики, знайомлять з матеріальною базою та навчально-виховним процесом в освітніх закладах, його специфікою (загальноосвітня школа, гімназія, ліцей), організовує відвідування студентами уроків вчителів-предметників.

Класний керівник знайомить студентів зі складом класу, проводить відкритий позакласний захід, допомагає студентам у проведенні ними виховного заходу.

Вчитель історії проводить відкриті уроки та обговорює їх зі студентами; консулює студентів при підготовці ними уроків та позакласних заходів; затверджує плани-конспекти уроків; відвідує та аналізує всі уроки, які дають практиканти; дає характеристику навчально-виховній роботі студентів.

Організація й проведення педагогічної практики

Проходження практики відбувається у групах (з 5 – 10 студентів), які направляються в базові навчальні заклади міста (загальноосвітні школи, гімназії, ліцеї, університет), що мають усі необхідні умови для здійснення професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики деканат та факультетський керівник практики проводять установчу конференцію, яка присвячується ознайомленню студентів із порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на кафедрального керівника практикою. На період практики в кожній групі призначається староста.

Практика проводиться з відривом від занять, а тому студенти повинні систематично працювати упродовж терміну практики в базовому навчальному закладі, дотримуючись прийнятих там правил внутрішнього розкладу.

Зміст практики

1. Комплексне вивчення завдань і змісту навчально-виховної роботи освітнього закладу (загальноосвітньої школи, гімназії, ліцею, коледжу).
2. Навчальна робота: у середньому навчальному закладі – вивчення і аналіз програм з історії та планів роботи вчителя історії; відвідування та аналіз уроків історії в 5 – 11 класах (не менше 10 уроків), уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника (не менше 10 уроків); уроків студентів-практикантів (не менше 10 уроків); підготовка планів-конспектів уроку та проведення низки уроків з історії або якогось іншого предмету суспільно-гуманітарного циклу (не менше 10 уроків); підготовка і проведення позакласних занять з історії (керівництво гуртком, підготовка до МАН тощо); у вищому навчальному закладі – робота в якості помічника лектора на кафедрі, де вони спеціалізуються (розробка окремих тем для дистанційних курсів; презентація лекції за одним із курсів їхнього наукового керівника; створення баз даних; організація та проведення засідань студентських гуртків; робота навчального характеру зі студентами історичного факультету; участь у профорієнтаційній роботі).
3. Виховна робота: вивчення плану роботи класного керівника; участь у поточній роботі класного керівника; відвідування та аналіз усіх позакласних заходів у закріпленому класі; проведення одного позакласного заходу; відвідування та аналіз позакласних виховних занять, що проводяться студентами-практикантами.

4. Методична робота: знайомство з досвідом науково-методичної роботи вчителів історії бази практики; опрацювання необхідної методичної літератури; для студентів-магістрів – знайомство з особливостями викладання у вищих навчальних закладах.
5. Практика завершується оформленням звітної документації, яка подається кафедральним керівникам практики.

Підведення підсумків практики

Студент зобов'язаний здати звітну документацію кафедральному керівнику кафедри через 3 дні після завершення практики. До звітної документації входять:

- короткий звіт про виконану під час педпрактики роботу;
- план-конспект одного уроку з підписом вчителя історії;
- сценарій позакласного заходу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри педагогіки;
- психологічна характеристика класного колективу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри психології;
- для студентів-магістрів – звіт про роботу в якості помічника лектора, завірений кафедральним керівником практики.

На підставі аналізу всіх поданих документів та захисту звітів на засіданні кафедри приймається рішення про виконання студентом програми практики й виставлення іспиту.

Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.²

Розподіл балів, які отримують магістри

	Види робіт	Кількість балів
1.	Відвідування та аналіз уроків	5
2.	Підготовка та проведення уроків	20
3.	Проведення одного «залікового» відкритого уроку	10
4.	Розробка планів-конспектів	10
5.	Проведення позакласного заходу	10
6.	Виконання індивідуального завдання на кафедрі	30
7.	Сценарій позакласного заходу	5
8.	Психологічна характеристика класу	5
9.	Наявність звітної документації, її належне оформлення та своєчасне подання	5
	Усього	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку

² Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України / Наказ Міністерства освіти України № 93 від 8 квітня 1993 р.

90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Рекомендоване методичне забезпечення

Історія України					
1.	Історія України Всесвітня історія. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5 – 9 класи.	5-9	http://mon.gov.ua/		
2.	Історія України Всесвітня історія. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5 – 9 класи. 10-11 класи	10-11	http://mon.gov.ua/		
Основні підручники та навчальні посібники					
3.	Вступ до історії України*	Власов В.С., Данилевська О.М.	5	Генеза	2005
4.	Вступ до історії України*	Мисан В.О.	5	Генеза	2005
5.	Історія України (підручник)*	Ладиченко Т.В., Свідерський Ю.Ю., Романишин Н.Ю.	7	Грамота	2007
6.	Історія України (підручник)*	Смолій В.А., Степанков В.С.	7	Генеза	2007
7.	Історія України (підручник)*	Темірова Н.Р., Турченко Ф.Г.	7	Генеза	2007
8.	Історія України (підручник)*	Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П.	8	Грамота	2008
9.	Історія України (підручник)*	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	8	АН ГРО ПЛЮС	2008
10.	Історія України (підручник)*	Власов В.С.	8	Генеза	2008
11.	Історія України (підручник)	Швидько Г.К.	8	Генеза	2008
12.	Історія України (підручник)*	Мороко В.П., Турченко Ф.Г.	9	Генеза, Просвіта	2003, 2005
13.	Історія України (підручник)	Кульчицький С.В., Лебедева Ю.Г.	10	Освіта	2003
14.	Історія України (підручник)	Кульчицький С.В., Шаповал Ю.	10	Генеза	2003
15.	Історія України (підручник)	Гупан Н.М., Пометун О.І.	10	А.С.К.	2005
16.	Історія України (підручник для класів природничо-математичного, технологічного, художньо-естетичного, спортивного профілів)	Даниленко В.М. та ін.	10	Прем'єр	2005
17.	Історія України (підручник)*	Турченко Ф.Г.	11	Генеза	2007
18.	Історія України (підручник)	Кульчицький С.В., Лебедева Ю.Г.	11	Освіта	2003
19.	Історія України (підручник)	Кульчицький С.В., Шаповал Ю.	11	Генеза	2005
Додаткові підручники та навчальні посібники					
20.	Вступ до історії України	Буштрук О.В.	5	Країна мрій	2006
21.	Вступ до історії України. Робочий зошит	Власов В.С., Данилевська О.М.	5	Генеза	2005
22.	Вступ до історії України. Робочий зошит для тематичного оцінювання	Власов В.С., Данилевська О.М.	5	Генеза	2005
23.	Найцікавіше про Україну (посібник)	Михайленко Л.В. та ін.	5	Торнадо	2007
24.	Історія України (навчальний комплект)	Ладиченко Т.В.	7	Грамота	2007
25.	Історія України (посібник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	9	Ніка-центр	2002
26.	Історія України (посібник)	Ресент О.П., Малій О.В.	9	Генеза	2003
27.	Історія України (посібник)	Буштрук О.В.	9	Країна мрій	2003, 2005
28.	Історія України (навчальний комплект)	Ресент О.П.	9	Дієз-продукт	2004
29.	Історія України (посібник)	Гупан Н.М., Пометун О.І.	10	А.С.К.	2003
30.	Історія України (посібник)	Даниленко В.М. та ін.	10	Прем'єр	2002

31.	Історія України (посібник)	Ресент О.П., Малій О.В.	10	Фаренгейт	2003
32.	Історія епохи очима людини	Білоножко С.В. та ін.	10	Гене́за	2004
33.	Історія України (посібник)	Гусев В.І. та ін.	10-11	Вища школа	2002
34.	Історія України (посібник)	Шевчук В.П. та ін.	11	Прем'єр	2002
35.	Історія України (хрестоматія)	Сургай Г.І., Гусев В.І.	7-11	Київ	2001
36.	Путівник юного історика	автор-укладач Л.В.Котенко	5-11	Волинь	2004
37.	Нариси з історії України (посібник)	за ред. Смолія В.А.	10-11	Гене́за	2002
38.	Нариси з історії України (посібник)	Грицак Я.Й.	9-11	Гене́за	2003
39.	Історія України. Тести	за заг. ред. Бойко О.Д.	6-11	Академвидав	2008
40.	Історія України в таблицях (посібник)	Іващенко О.М., Поліщук Ю.М.	7-11	Гене́за	2006
41.	Меценати України (посібник)	Слабошпицький М.Ф.		Ярославів вал	2001
42.	Енциклопедичний довідник: історія України	упор. Підкови І.Р., Шуста Р.М., І.Гирич	7-11	Гене́за	2008
43.	Історія України. довідник для школярів	Кульчицький С.В., Мицик Ю.А., Власов В.С.	7-11	Літера ЛТД	2008
44.	Україна давня: карти, ілюстрації. Євразійський контекст (посібник)	Білоусько О.А.		Гене́за	2002
45.	Нариси з історії Києва (посібник)	Кальницький М.Н. та ін. за ред. Кульчицького С.В.	7-11	Гене́за	2002
46.	Збірник тренувальних тестів з історії України	Власов В.С., Пометун О.І., Фрейман Г.О.		Гене́за	2008
47.	Історія України. Збірник тестових завдань	Куриленко О., Шеремет Ю.		Грамота	2008
48.	Історія України (навчальний комплект)	Рубльов С.О.	11	Дієз-продукт	2004
49.	Історія України (посібник)	Гупан Н.М., Пометун О.І., Фрейман Г.О.	11	А.С.К.	2007
Методична література					
50.	Методика викладання історії в 5 класі	Власов В.С.	5	Літера ЛТД	2005
51.	Методика викладання історії	Пометун О.І., Фрейман Г.О.		Гене́за	2005
52.	Методика викладання історії	Курилів В.І.		Ранок	2006
53.	Історична пропедевтика в українській школі (посібник для вчителя)	Мисан В.О.	5	Гене́за	2007
54.	Викладання історії України в 7 класі	Загребельна Н.І., Коляда І.А.	7	Аконіт	2007
55.	Історія України (навчально-методичний комплект)	Власов В.С.	7	Гене́за	2007
56.	Історія України (навчально-методичний комплект)	за заг. ред. Ладиченко Т.В., Свідерського Ю.Ю.	7	Грамота	2007
57.	Історія України. Робочий зошит	Галегова О.В., Нікітіна І.П.	7	Гене́за	2007
58.	Історія України (методичний посібник для вчителя)	Сотніченко В.М.	8	Прем'єр	2003
59.	Історія України. Зошит для тематичного оцінювання	Струкевич О.К., Гужва Н.С., Галегова О.В.	8	Грамота	2008
60.	Історія України. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків	Гужва Н.С., Галегова О.В.	8	Грамота	2008

61.	Історія України (навчально-методичний комплект)	Власов В.С.	8	Гене́за	2008
62.	Історія України. Комплексний заліковий зошит для тематичного оцінювання	Святокум О.Є.	8	Ранок	2008
63.	Історія України (методичний посібник для вчителя)	Коляда І.А. за заг. ред. Реєнта О.П.	9	Аконіт	2006
64.	Історія України (методичний посібник для вчителя)	Коляда І.А., Реєнт О.П.	10	Аконіт	2007
65.	Викладання історії України в 10 кл. (методичний посібник для вчителя)	Лебеде́ва Ю.Г.	10	Навчальна книга - Богдан	2001
66.	Назустріч пам'яті (навчально-методичний посібник)	Войтенко О., Тяглий М.			2007
67.	Україна в Другій світовій війні (посібник для вчителя)	Кучер В., Чернега П.	11	Гене́за	2004
68.	Історія України в таблицях (методичний посібник для вчителя)	Кудря Т.В.	11	Фаренгейт	2002
69.	Історія України (навчально-методичний посібник для вчителів)	Коляда І., Лук'янчук О.	11	Аконіт	2006
70.	Всеукраїнські олімпіади юних істориків: сторінки історії, завдання, підсумки (методичний посібник для вчителя)	Баханов К.О.	7-11	Просвіта	2004
Всесвітня історія <i>Основні підручники та навчальні посібники</i>					
71.	Історія стародавнього світу*	Голованов С.О., Костирко С.В.	6	Грамота	2006
72.	Історія стародавнього світу*	Шалагінов Б.Б., Шалагінова О.І.	6	Педагогічна преса	2006
73.	Історія стародавнього світу	Д'ячков С.В., Мартем'янов О.П.	6	Ранок	2006
74.	Всесвітня історія (підручник)*	Ліхтей І.М.	7	Грамота	2007
75.	Всесвітня історія (підручник)*	Подаляк Н.Г.	7	Гене́за	2007
76.	Всесвітня історія (підручник)*	Крижанівський О.П., Хірна О.О.	7	Оріана Нова	2007
77.	Історія середніх віків (підручник)	Крижанівський О.П., Хірна О.О.	7	Наш час	2007
78.	Всесвітня історія. Новий час (XV-XVIII ст.) (підручник)*	Ліхтей І.М.	8	Грамота	2008
79.	Всесвітня історія. Новий час (XV-XVIII ст.) (підручник)*	Подаляк Н.Г.	8	Гене́за	2008
80.	Всесвітня історія. Новий час (XV-XVIII ст.) (підручник)*	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	8	АН ГРО ПЛЮС	2008
81.	Всесвітня історія. Новий час (XV-XVIII ст.) (підручник)*	Д'ячков С.В., Литовченко С.Д.	8	Ранок	2008
82.	Всесвітня історія (підручник)*	Білоножко С.В. та ін.	9	Гене́за, Просвіта	2002
83.	Всесвітня історія (підручник)*	Полянський П.Б.	10	Гене́за	2003, 2004
84.	Всесвітня історія (підручник)	Ладиченко Т.В.	10	А.С.К.	2004, 2007
85.	Всесвітня історія (підручник)	Даниленко В.М. та ін.	10	Ніка-Центр	2002
86.	Всесвітня історія (підручник)*	Рожик М.Є. та ін.	10	Гене́за	2004
87.	Всесвітня історія (підручник)	Давлетов О.Р. та ін.	11	Гене́за, Просвіта	2002
88.	Всесвітня історія (підручник)	Бердичевський Я.М. та ін.	11	Прем'єр	2003
89.	Всесвітня історія (підручник)	Ладиченко Т.В.	11	А.С.К.	2002
	Всесвітня історія (підручник)*	Бураков Ю.М. та ін.	11	Гене́за	2003
<i>Додаткові підручники та навчальні посібники</i>					

90.	Історія стародавнього світу (підручник)	Бандровський О., Власов В.	6	Гене́за	2006
91.	Історія стародавнього світу (підручник)	Бунятян К., Зубар В.	6	Гене́за	2006
92.	Книга для читання з історії середніх віків	Клименко Н.П., Малієнко Ю.Б.	7	Гене́за	2004
93.	Зошит для тематичного оцінювання «Історія середніх віків»	Ладиченко Т.В.	7	Грамота	2007
94.	Робочий зошит «Історія середніх віків»	Хірна О.О.	7	Наш час	2007
95.	Історія розпочиналася з міфів (посібник)	Куликова Л.Б.	9-11	Пульсари	2008
96.	Всесвітня історія 1901-1945 рр. (посібник)	Трубайчук А.Ф., Полянський П.Б.	10	Гене́за	2002
97.	Всесвітня історія. 1914-1939 рр. (посібник)	Бердичевський Я.М., Ладиченко Т.В.	10	Прем'єр	2002
98.	Всесвітня історія (посібник)	Давлєтов О.Р. та ін.	10	Просвіта	2002
99.	Всесвітня історія (посібник)	Бердичевський Я.М. та ін.	11	А.С.К. Прем'єр	2002
100.	Всесвітня історія (навчальний посібник та компакт-диск)	Віднянський С.В.	11	Дієз-продукт	2004
101.	Всесвітня історія (від первісних часів до 2007 року). Тестові завдання	Лебедева Ю.Г.		Гене́за	2008
102.	Тестові завдання зі всесвітньої історії	Ніколенко К.І., Муценко М.П.		Грамота	2008
103.	Всесвітня історія. Тести	За ред Мицик Л.М.	6-11	Академія	2007

Методична література

104.	Історія стародавнього світу (методичний посібник)	Ладиченко Т., Камбалова Я., Теремецька Т.	6	Аконіт	2006
105.	Історія стародавнього світу (методичний посібник)	Галєгова О.В., Нікітіна І.П.	6	Педагогічна преса	2006
106.	Історія стародавнього світу (навчально-методичний посібник)	Голованов С.О.	6	Грамота	2006
107.	Історія стародавнього світу (навчально-методичний посібник)	Голованов С.О., Бєвза Н.О., Бішин М.Г.	6	Грамота	2006
108.	Уроки історії стародавнього світу (орієнтовне календарно-тематичне планування, методичні рекомендації, плани-конспекти уроків, тематичний контроль)	Шалагінова О.І., Шалагінов Б.Б.	6	Освіта України	2007
109.	Історія середніх віків (методичний посібник)	Камбалова Я.М.	7	Грамота	2007
110.	Викладання історії середніх віків	Галєгова О.В., Нікітіна І.П.	7	Аконіт	2007
111.	Книга для вчителя. Історія середніх віків	Малієнко Ю.Б.	7	Гене́за	2008
112.	Історія середніх віків. Робочий зошит	Ладиченко Т.В., Гужва Н.С.	7	Грамота	2007
113.	Історія середніх віків. Робочий зошит	Хірна О.О.	7	Наш час	2007
114.	Всесвітня історія. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків	Ветров І.Г., Гужва Н.С., Камбалова Я.М.	8	Грамота	2008
115.	Всесвітня історія. Новий час (XV-XVIII ст.) Тематичне оцінювання	Гужва Н.С.	8	Грамота	2008
116.	Всесвітня історія. Зошит для тематичного оцінювання	Подалєк Н.Г., Малієнко Ю.Б.	8	Гене́за	2008
117.	Всесвітня історія. Робочий зошит	Подалєк Н.Г., Малієнко Ю.Б.	8	Гене́за	2008
118.	Всесвітня історія. Комплексний заліковий зошит для тематичного оцінювання	Святокум О.Є.	8	Ранок	2008
119.	Всесвітня історія (методичний посібник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	11	Ранок	2005

Правознавство

120.	Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів		9	http://mon.gov.ua/	
Основні підручники та навчальні посібники					
121.	Основи правознавства (підручник)	за ред. Усенка І.Б.	9	Перун	2002, 2003
122.	Основи правознавства (підручник)*	Котюк І.І.	9	Гене́за	2003
123.	Основи правознавства (підручник)	Наровлянський О.Д.	9	Парламентське видавництво	2004
124.	Основи правознавства (підручник)*	Журавський В.С. та ін.	9	Юридична думка	2004
125.	Курс правознавства. Основи теорії держави і права. І ч. (навчальний посібник для учнів ліцеїв, гімназій та профільних класів)	Котюк І.І., Котюк О.І.	9	Версія	2003
126.	Курс правознавства. Основи публічного права України. II ч. (навчальний посібник для учнів ліцеїв, гімназій та профільних класів)	Котюк І.І., Котюк О.І.	9	Версія	2004
127.	Курс правознавства. III ч. Основи приватного права України (навчальний посібник для учнів ліцеїв, гімназій та профільних класів)	Котюк І.І., Котюк О.І.	9	Версія	2005
Додаткові підручники та навчальні посібники					
139.	Практичне право (НМК)	за ред. Пометун О.І.	для 9	А.С.К.	2003
140.	Світ права (навчальний посібник)	Пометун О.І. та ін.	9	А.П.Н.	2004
141.	Робочий зошит з правознавства	Мокрогуз О.П., Саверська-Лихошва В.В.	9	КІМО	2006
142.	Права для всіх	Рафалюк Б.І.	9	Терно-граф	2008
143.	Правознавство	Колодій А.М. та ін.	10-11	Алерта	2007
144.	Права людини	Пометун О.І., Ремех Т.О., Сущенко І.	10-11	А.С.К.	2006
145.	Брейн-ринг. 2 800 запитань і відповідей. Історія. Географія. Біологія. Правознавство (посібник)	Машика В.Т.	6-9	Ужгород Мукачєво	2001
146.	Сімейне, трудове та кримінальне право у тестах, задачах та іграх (посібник)	Машика В.Т.	9-11	Ужгород-Мукачєво	2003
147.	Основи інтелектуальної власності	Цибулюк П.М.	10		2005
148.	Основи інтелектуальної власності	Побірченко Н.А., Сергєєнкова О.П.	11		2008
Методична література					
149.	Уроки правознавства в 9 класі (методичний посібник для вчителя)	Наровлянський О.Д.	9	Ранок	2004